

L'ENREVESSAT PROCÉS DE LA INDEPENDÈNCIA DE KOSOVO

És necessari, però...

Agustí Colomines i Companys / Professor de la UB i director de la Fundació Catalanista i Demòcrata Trias Fargas

AVUI. Dilluns, 18 de febrer del 2008

La independència de Kosovo serà un fet perquè els EUA i una bona part dels Estats membres de la UE ho han volgut així. És una independència necessària, perquè respon al context enrevessat balcànic, que inclou la falta de garanties democràtiques per als albanokosovars dins de Sèrbia, però també és veritat que no és una independència que s'ajusti als processos d'emancipació nacional clàssics. I no ho és per raons històriques, polítiques i també culturals i ètniques. Quan els serbis asseguren que Kosovo és part de la seva història, tenen raó, perquè al capdavant hi són presents des de fa segles i la mitologia sèrbia ha abonat aquesta tesi fins a considerar Kosovo el bressol de la nació Sèrbia.

LES TENSIONS ENTRE ELS SERBIS I els albanokosovars han estat una constant al llarg de la història i, a més, han basculat cap a un costat o cap a l'altre segons el predomini demogràfic dels uns i dels altres. En l'època de la primera guerra balcànica, l'any 1912, els serbis representaven el 60% de la població kosovar, però a poc a poc els albanesos hi van anar esdevenint majoritaris fins al punt que des dels anys vuitanta del segle XX fins al moment de l'expulsió massiva impulsada pels serbis, són el 90% de la població. Però a Kosovo també hi ha altres grups ètnics, per exemple els gorani (musulmans eslaus) o els

romanesos. Vull dir que els enfrontaments violents vénen de lluny, almenys des del temps del domini de l'imperi otomà, quan els albanesos, majoritàriament convertits a l'islam, eren protegits pel poder mentre que els serbis van quedar en una situació dominada. A partir del 1878, els serbis van patir, a més, persecucions i massacres periòdiques. Ara bé, arran de la guerra de 1912 que he esmentat abans, que va ser quan Kosovo va ser integrada al territori serbi en comptes d'anar a parar al nou Estat albanès, els serbis van començar a maltractar els albanesos, especialment durant la I Guerra Mundial, si bé els albanokosovars s'hi van tornar aprofitant la retirada de les tropes sèrbies el 1915. I com no podia ser d'altra manera, ho van pagar car: a partir de la formació de Iugoslàvia (1918), el nou Estat dominat pels serbis va reprimir-los a cor què vols. I després de saber això és més fàcil entendre, per bé que no ho justifica, per què els albanesos van fer costat als nazis. A la Iugoslàvia de Tito, els albanesos van ser perseguits i van patir una pressió policial i política fortíssima: tothom qui llegís o estudiés albanès era fitxat, les manifestacions culturals albaneses estaven prohibides, i un llarg etcètera que desfà el mite segons el qual la Iugoslàvia titista era una mena de paradís idíl·lic de les nacionalitats. L'obtenció d'una autonomia progressiva (1969, 1974) no va impedir la matança de l'any 1981, protagonitzada per l'exèrcit iugoslau que dominaven els serbis, que volien impedir com fos que Kosovo esdevingués la setena república iugoslava.

VOSTÈS JA CONEIXEN LA RESTA D'AQUESTA HISTÒRIA, perquè és història present: les diverses guerres entre els pobles que integraven Iugoslàvia fins a arribar als enfrontaments del 1998 entre la policia sèrbia i els guerrillers de l'UÇK, una espècie de guerra de baixa intensitat que va

provocar uns 2.000 morts d'ambdós bàndols, que van precedir a la guerra convencional de 1999, que va ser especialment cruel.

D'AQUELLA GUERRA EN VAN SORGIR DOS PRINCIPIS bàsics, recollits en la resolució 1244 del Consell de Seguretat de l'ONU del 10 de juny de 1999. D'una banda, els que ja havien estat establerts en la declaració dels ministres de Relacions Exteriors del Grup dels Vuit, emesa el 6 de maig de 1999, i que reclamava l'obertura d'un "procés polític per a l'establiment d'un acord sobre un marc polític provisional que disposi un govern autònom substancial per a Kosovo, tenint en compte plenament els acords de Rambouillet i els principis de sobirania i integritat territorial de la República Federativa de Iugoslàvia i dels altres països de la regió". L'altre principi és que les negociacions entre les parts per arribar a una solució satisfactòria per a tothom no podien fer demorar ni pertorbar l'establiment d'institucions autònomes democràtiques a Kosovo. Què és el que ha passat d'allà fins aquí perquè els albanokosovars hagin decidit tirar pel dret i proclamar la independència unilateralment? El que ha passat és, d'entrada, que les potències internacionals han virat en els seus plantejaments, sobretot la UE, la qual en assumir el desembre del 2007 la "missió estabilitzadora" que ha de substituir les tropes de la Kfor s'ha convertit en la principal protagonista d'una impossible resolució justa del conflicte. Així mateix, entremig, quan l'ONU es va convertir en el poder real a Kosovo, ningú no va poder evitar (o no va voler) que uns 300.000 serbis i altres persones d'ètnia no albanesa fugissin de Kosovo. L'any 2004, per exemple, els albanokosovars van destruir un gran nombre d'esglésies ortodoxes i de monestirs medievals lligats als serbis.

NO ÉS QUE SERVIDOR NO ESTIGUI D'ACORD amb el fet que els albanokosovars es declarin independents. Com he dit en començar,

segurament aquesta és l'única sortida possible en el context actual i, a més, és democràtica perquè respon a la voluntat de la població que ara hi és majoritària. Ara, siguem conscients, tanmateix, que aquesta independència és anòmala, perquè és resultat d'una impotència i d'un fracàs humà i de la política internacional. No sé si Kosovo serà viable com a Estat independent, però a mi els Estats ètnicament purs no m'han agradat mai, encara que fossin el meu.